

РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ В ІНФОРМЕТРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ: НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Медведь Марія Миколаївна
кандидатка філологічних наук,
директорка Наукової бібліотеки Ужгородського національного університету
м. Ужгород

Анотація. На прикладі Наукової бібліотеки Ужгородського національного університету представлено роль вузівської книгозбірні в інформетричних дослідженнях університету, виявлено найактивніші бібліотечні методи впливу на рейтингові наукометричні показники закладу освіти.

Ключові слова: бібліотека, наукометрія, інформетричні дослідження, наукометричні бази, Ужгородський університет.

Основною функцією бібліотеки є доступ до інформації, яку зберігають в собі її численні фонди. Наукова бібліотека Ужгородського університету завжди активно долучалась до узагальнюючих досліджень напрацювань вчених університету. Ще задовго до утвердження наукометрії як галузі науки, університетська книгозбірня проводила власні дослідження, які з часом лягли в основу наукометричних.

Початком таких досліджень стали її бібліографічні напрацювання. За 75-ти річну історію бібліотеки світ побачило чимало персональних бібліографічних покажчиків, присвячених тим, хто творив і творить науку в університеті. Першою вдалою спробою систематизувати друковані праці вчених вузу стало бібліотечне дослідження «Основні друковані праці викладачів та співробітників Ужгородського університету» видане в 1971 році. Воно представляло доробок вчених університету за період 1946–1971 роки і було приурочене до 25-річного ювілею УжДУ. До 45-річчя університету, бібліотека підготувала бібліографічний покажчик з аналогічною назвою, який охоплював період наукових напрацювань університету за період до 1990 року.

Наступним дослідницьким поступом бібліотеки став бібліографічний покажчик «Основні праці науковців Ужгородського університету (1991–2015 роки), який вмістив в себе відомості про науковий доробок вузу за період незалежності України. В ньому зафіксовано понад 5 тисяч назв наукових робіт вчених УжНУ.

Світ стрімко змінюється, ростуть й вимоги щодо представлення науки, тому їй в допомогу прийшов новий розділ наукознавства – наукометрія, який досліджує активність та цитованість праць науковців. Нині наукова діяльність прак-

тично кожного ЗВО характеризується наукометричними показниками, які виступають його основним рейтинговим аргументом. Бібліотека сміливо запропонувала допомогу своєму вузу, адже такі дослідження вже давно стали її звичною формою роботи.

Ім'я Ужгородського університету вже давно вписалось до впливових світових наукометричних баз, якими є – Scopus та Web of Science (WoS) та Google Scholar, які сприяють найвищій авторитетності імен вчених в світовому науковому просторі. Найбільшою перевагою статусу вченого є відкрита аналітика зацікавленості та використання його наукового дослідження.

З метою дослідження місця науки Ужгородського національного університету в світі, в структурі Наукової бібліотеки було створено особливий відділ – Центр наукометрії та інформаційної підтримки освіти та досліджень, робота якого суттєво вплинула на інформетричну політику вузу. Яким же чином бібліотеці університету вдалось вплинути на розширення рамок публікаційної активності вчених УжНУ?

Нині існує чимала кількість міжнародних систем цитування (бібліографічних баз): Web of Science, Scopus, Google Scholar, РИНЦ, Index Copernicus, Astrophysics, PubMed, Mathematics, Chemical Abstracts, Springer, Agris, GeoRef та ін. Та все ж найавторитетнішими, визнаними світом, є Wos та Scopus.

Авторитетність наукових досліджень УжНУ на теренах науки світу беззаперечна, та підвищення місця рейтингу установи базується на важливому чиннику – відкритому доступі до напрацювань колективу науковців установи та публікаційній аналітиці. Науковою бібліотекою УжНУ було

ініційовано ряд наказів які сприяли наукометричним дослідженням, які врегулювали правильну афіліацію головного профілю університету, умовою обов'язкової приналежності вченого до профілю Ужгородського університету.

Наказове врегулювання посприяло тісній комунікації бібліотеки з кафедрами університету та активізувало реєстрацію науковців УжНУ в єдиному уніфікованому загальноосвітньому ідентифікаторі вченого ORCID та індексуванню профілів науковців УжНУ за допомогою унікальності ідентифікатора ResearcherID на платформі Wos. Досконало вивчивши картину уніфікації вчених в електронних наукових базах, бібліотека запропонувала вченим реєстраційну допомогу. Такий метод персональної підтримки отримав хороший результат, бо аналіз присутності кількості профілів вчених вже до кінця 2019 року стрімко піднявся вгору.

Наукометричні характеристики опираються на ряд показників: Індекс цитувань (число посилань на публікації вченого у реферованих наукових періодичних виданнях), Індекс Хірша (h-index) (критерій заснований на кількості публікацій вченого і кількості цитувань цих публікацій) та Імпакт-фактор (ІФ або ІФ) (формальний чисельний показник інформаційної значимості наукового журналу).

Проведений бібліотекою моніторинг публікаційної присутності науковців УжНУ розпочався в електронній базі Google Scholar, яка є відкритою наукометричною базою даних від найбільшої та найпотужнішої у світі пошукової системи Google і об'єднує в собі всі створені науковцями власні профілі, об'єднані із показниками систем Scopus, Web of Science, Ranking Web of Research. Наукометричні відстеження входять в інформаційно-аналітичну систему «Бібліометрика української науки», яка позиціонується як загальнодержавна система моніторингу розвитку вітчизняної науки. Враховуючи потенціал УжНУ, який складає понад 1,5 тисячі науковців, бібліотеці довелось кропітливо вивіряти персональну присутність кожного науковця університету. Бібліо-

тека активно пропонувала допомогу університетським вченим: відкореговували наукові профілі, відформатизували тексти статей для завантаження в репозитарій, консультували з присвоєння ідентифікаторів ORCID та ResearcherID, демонстрували навиків завантажень. Кількість наукових праць суттєво поповнило репозитарій УжНУ, а відкриття персональних профілів науковців УжНУ в системі Google Академія надало можливість вийти на відповідний рівень представлення науки УжНУ в українському бібліометричному рейтингу. Очікувані результати перевершили сподівання: за кількістю відкритих бібліометричних портретів вчених – Ужгородський національний університет гідно займає друге місце серед усіх вузів України. Аналітика дослідження публікаційної активності вчених університету, дала можливість бібліотеці підготувати окремі рейтинги викладачів вузу, згідно з даними баз Scopus, Web of Science та Google Scholar. За основу брались основні наукометричні критерії: h-індекс Гірша, кількість цитувань та кількість публікацій науковців УжНУ. Дані рейтингів у вільному представленні на сайті бібліотеки, в рубриці «Науковці».

На особливу увагу заслуговують власнотворені бібліотекою університетські електронні бази: «Бібліометричні профілі науковців Університету» (дозволяє бачити присутність кожного вченого університету в наукометричних базах, відкриває доступ до інформації про конкретну статтю, а у випадку відкритого доступу до журналу, сам текст статті); «Бібліометрика науки ДВНЗ «УжНУ» (представлені рейтинги науковців по факультетах та кафедрах вузу). Такий моніторинг дав можливість бачити динаміку розвитку університетської науки та її найвпливовіших дослідників. Займаючись наукометричними дослідженнями бібліотека керується основним завданням – підвищити видимість авторитетності вчених університету у світовому інформаційно-науковому просторі, чим створює і свою власну авторитетну бібліотечну репутацію.